

Istungidokument

B9-0170/2024

11.3.2024

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

komisjoni avalduse alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

Venemaa poolt ebaseaduslikult omastatud Rumeenia vara tagastamise kohta
(2024/2605(RSP))

**Cristian Terheş, Anna Fotyga, Kosma Złotowski, Witold Jan
Waszczykowski, Anna Zalewska, Jadwiga Wiśniewska, Adam Bielan,
Eugen Jurzyca**
fraktsiooni ECR nimel

B9-0170/2024

**Euroopa Parlamendi resolutsioon Venemaa poolt ebaseaduslikult omastatud Rumeenia vara tagastamise kohta
(2024/2605(RSP))**

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 6 ja 167,
- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu preambulit ning artikleid 2, 3, 4 ja 21,
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta preambulit ja artiklit 22,
- võttes arvesse relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse 1954. aasta Haagi konventsiooni ja selle esimest protokollit, mida kohaldatakse okupeeritud territooriumide suhtes, ning selle teist protokollit, mida kohaldatakse kultuuriväärtuste kaitse tõhustamise suhtes,
- võttes arvesse Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi artikli 8 lõiget 2,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu kultuuriväärtustega seotud õigusrikkumisi käsitlevat konventsiooni (Nikosia konventsioon),
- võttes arvesse 10. detsembri 1948. aasta inimõiguste ülddeklaratsiooni,
- võttes arvesse nõukogu 21. juuni 2021. aasta järeldusi konfliktide ja kriiside puhul kultuuripärandi suhtes kohaldatava ELi lähenemisviisi kohta,
- võttes arvesse UNESCO 16. novembri 1972. aasta ülemaailmset kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsiooni,
- võttes arvesse UNESCO 17. oktoobri 2003. aasta deklaratsiooni kultuuripärandi tahtliku hävitamise kohta,
- võttes arvesse 16. detsembri 1966. aasta kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,
- võttes arvesse 2015. aasta aruannet „Cultural Heritage Counts for Europe“¹ („Kultuuripärand on Euroopale tähtis“),
- võttes arvesse komisjoni 22. mai 2018. aasta teatist „Tugevama Euroopa väljakujundamine: noorte-, haridus- ja kultuuripoliitika roll“ (COM(2018)0268),
- võttes arvesse komisjoni 22. mai 2018. aasta teatist „Euroopa kultuurivaldkonna uus tegevuskava“ (COM(2018)0267),

¹ Cultural Heritage Counts for Europe Consortium, „[Cultural Heritage Counts for Europe Final Report](#)“, juuni 2015.

- võttes arvesse komisjoni 14. novembri 2017. aasta teatist „Euroopa identiteedi tugevdamine hariduse ja kultuuri kaudu. Euroopa Komisjoni panus ELi juhtide kohtumisse Göteborgis 17. novembril 2017“ (COM/2017/0673),
- võttes arvesse ÜRO rahvusvahelise kultuurikoostöö põhimõtete deklaratsiooni,
- võttes arvesse 27 liikmesriigi ning Euroopa Ülemkogu, Euroopa Parlamendi ja komisjoni juhtide 25. märtsil 2017. aastal vastu võetud Rooma deklaratsiooni,
- võttes arvesse oma varasemat, 17. septembri 2020. aasta resolutsiooni Euroopa kultuurielu taastamise kohta²,
- võttes arvesse oma 14. detsembri 2022. aasta resolutsiooni Euroopa kultuurivaldkonna uue tegevuskava ja rahvusvaheliste kultuurisuhete ELi strateegia rakendamise kohta³,
- võttes arvesse oma 5. juuli 2017. aasta resolutsiooni ELi strateegia kohta rahvusvaheliste kultuurisuhete valdkonnas,⁴
- võttes arvesse oma 20. jaanuari 2021. aasta resolutsiooni Euroopa kultuuripärandiaastaga tõhusate poliitiliste tulemuste saavutamise kohta⁵,
- võttes arvesse oma 17. jaanuari 2019. aasta resolutsiooni relvakonfliktides ja sõdades rõõvitud kunstiteoste ja kultuuriväärtuste piiriülese tagastamise nõuete kohta⁶,
- võttes arvesse oma 11. detsembri 2018. aasta resolutsiooni Euroopa kultuurivaldkonna uue tegevuskava kohta⁷,
- võttes arvesse nõukogu 22. jaanuari 2018. aasta järeldusi väliskonfliktide ja -kriiside puhul järgitava integreeritud lähenemisviisi kohta,
- võttes arvesse nõukogu 8. juuni 2018. aasta järeldusi, milles käsitletakse vajadust teha kultuuripärand nähtavaks kõigis ELi poliitikavaldkondades⁸,
- võttes arvesse komisjoni 13. detsembri 2022. aasta teatist „Ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise tõkestamise ELi tegevuskava“ (COM(2022)0800),
- võttes arvesse UNESCO kultuuripoliitika ja kestliku arengu maailmakonverentsil vastu võetud lõppdeklaratsiooni – MONDIACULT 2022,
- võttes arvesse petitsiooni nr 1168/2023, mille on esitanud Rumeenia kodanik Mihai Igna ühenduse „Üheskoos loome heaolu“ (Impreuna aducem bunastare) nimel Rumeenia kultuuriväärtuste ja ajalooarhiivide Venemaalt tagastamise taotlemise kohta,

² ELT C 385, 22.9.2021, lk 152.

³ ELT C 177, 17.5.2023, lk 78.

⁴ ELT C 334, 19.9.2018, lk 112.

⁵ ELT C 456, 10.11.2021, lk 24.

⁶ ELT C 411, 27.11.2020, lk 125.

⁷ ELT C 388, 13.11.2020, lk 30.

⁸ ELT C 196, 8.6.2018, lk 20.

- võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et kultuuril kui inimlikkuse, demokraatia ja kodanikuaktiivsuse väljendusel on olemuslik väärtus ning see võib aidata edendada kestlikku arengut;
 - B. arvestades, et Euroopa on kultuuride ja ainulaadse kultuuripärandi kogukond, mis põhineb ühistel väärtustel, ühisel ajalool ja jätkuval integratsioonil;
 - C. arvestades, et kultuuripärand on tsivilisatsiooni üks põhielemente – arvestades muu hulgas selle sümbolset väärtust ja asjaolu, et see esindab inimkonda ühendavat kultuurimälu; arvestades, et kultuuril ja kultuuripärandil on suur potentsiaal edendada Euroopa Liidu väärtusi, tugevdada selle mitmekesisist identiteeti, aidata saavutada liidu eesmärgesid ülemaailmsel tasandil ning aidata kaasa üleilmsete probleemide lahendamisele;
 - D. arvestades, et kultuuriline mõõde on Euroopa integratsiooni puhul ilmselgelt vähim arenenud mõõde, mis puudutab Euroopa institutsioonide aktiivset osalemist või pigem selle puudumist;
 - E. arvestades, et kultuuripärandi rüüstamine ja ebaseaduslik hävitamine kujutab endast suurt ohtu sellele, mis muudab Euroopa ainulaadseks, nimelt selle pikaajalised ja mitmekesised kultuurid ning kultuuripärand;
 - F. arvestades, et Rumeenia rahvuslik vara on kollektsioon, kuhu kuulub väärtuslikke kultuuri-, religioosseid ja ajaloolisi esemeid, 91,48 tonni kulda, mille väärtus on praegu üle 5 miljardi euro, ning kuninglikke juveelikogusid ja haruldasi mündikogusid, samuti ajalooarhiivid; arvestades, et Rumeenia ja Kremli vahelise lepingu kohaselt pidi Venemaa seda vara turvaliselt hoidma, kuni on võimalik see Rumeeniasse tagasi viia; arvestades, et 1918. aasta alguses katkestas uus Nõukogude valitsus Rumeeniaga kõik diplomaatilised suhted ja konfiskeeris Rumeenia rahvusliku vara, mille tulemusena on osa sellest varast, sealhulgas kogu kuld, kuni tänase päevani ebaseaduslikult Venemaa valduses;
 - G. arvestades, et Rumeenia rahvusliku vara tagastamise arutamiseks loodi Rumeenia ja Venemaa ühiskomisjon, mis tegutses aastatel 2003–2019; arvestades, et ühiskomisjoni koosolekutel esitasid Rumeenia delegaadid tõendeid Moskvast hoitava Rumeenia rahvusliku vara kohta, sealhulgas originaaldokumendid kulla üleandmise kohta Venemaale, mida oli hoidnud Rumeenia Riigipank⁹, tingimusel et see tagastatakse konflikti lõpus; arvestades, et Venemaa ei vaielnud nendele tõenditele vastu ja tunnistas oma kohustust vara tagastada;
 - H. arvestades, et Rumeenia rahvuslikul varal on tohutu ajalooline ja kultuuriline väärtus Rumeenia rahva jaoks, kes taotleb selle tagastamist, et taastada õiglus ja ajalooliselt heastada vara ebaseaduslik konfiskeerimine ning saada juurdepääs oma õigusjärgsele pärandile;
 - I. arvestades, et ka teised Euroopa riigid kogesid samaaegselt natsi-Saksamaa ja

⁹ Rumeenia Keskpang, „[One century of the unfinished history of the NBR's Treasure in Moscow](#)“, seisuga 11. märts 2024.

- Nõukogude Liidu poolset rüüstamist; arvestades, et Teise maailmasõja ajal varastati või sai kahjustada hinnanguliselt üle 516 000 Poolast pärit kunstiteose, seda nii natsi-Saksamaa kui ka Nõukogude Punaarmee, sealhulgas spetsiaalsete „trofeebrigadide“ süstemaatilise rüüstamise tõttu; arvestades, et Poola on esitanud Venemaa ametivõimudele umbes 20 taotlust tuhandete Teise maailmasõja ajal varastatud esemete tagastamiseks; arvestades, et Poola esitas 2022. aasta septembris Venemaale ametliku taotluse muu hulgas seitsme maali tagastamiseks, mille Nõukogude Liidu väed varastasid muuseumidest ja paleedest ning mis on nüüd jõudnud Puškini nimelisse kunstimuuseumi Moskvas;
- J. arvestades, et päritoluriigist ebaseaduslikult väljaviidud kultuuripärandi tagastamine on äärmiselt tähtis, et säilitada ja hinnata kultuurilist mitmekesisust ning kaitsta kultuuripärandi universaalset väärtust;
- K. arvestades, et Venemaa tegevus seoses Rumeenia rahvusliku varaga ei ole üksikjuhtum; arvestades, et paljud Euroopa riigid, nagu Poola, Ukraina ja Läti, on sajandite jooksul kogenud Venemaa poolt samasugust kuritahtlikku käitumist;
- L. arvestades, et võitluses Venemaa imperialismi ja agressiooni vastu tuleb püüda taastada ja säilitada Euroopa kultuuripärandit, sealhulgas Rumeenia rahvuslikku vara;
- M. arvestades, et Venemaa on näidanud üles agressioonimustrit mitte ainult oma territoriaalse mõju laiendamise, vaid ka meie ühise Euroopa identiteedi, väärtuste ja Euroopa pärandi hävitamisega;
- N. arvestades, et ELi toimimise lepingu artikli 167 lõikes 1 on sätestatud, et liit „aitab kaasa liikmesriikide kultuuri õitsengule, ühtlasi respektides nende rahvuslikku ja regionaalset mitmekesisust ning samal ajal rõhutades ühist kultuuripärandit“; arvestades, et selles täpsustatakse ka, et EL saab seda saavutada, „soodustades koostööd liikmesriikide vahel“ ja vajaduse korral „toetades ja täiendades nende tegevust“ konkreetsetes valdkondades; arvestades, et nende valdkondade hulka kuuluvad „Euroopa rahvaste kultuuri ja ajaloo alaste teadmiste parandamine ja levitamine“ ning „üleeuroopalise tähtsusega kultuuripärandi säilitamine ja kaitsmine“;
- O. arvestades, et EL kui rahvusvaheline organisatsioon, mis on rahvusvahelise õiguse alusel juriidiline isik (ELi lepingu artikkel 47), võib säilitada suhteid teiste organisatsioonidega ning peaks pöörama erilist tähelepanu koostööle ÜRO ja selle spetsialiseeritud organisatsioonidega, samuti rahvusvaheliste lepingute sõlmimisele;
- P. arvestades, et ELi toimimise lepingu artikli 167 lõikes 4 on samuti märgitud, et „aluslepingute teiste sätete kohaselt tegutsedes võtab liit arvesse erinevaid kultuuriaspekte“;
- Q. arvestades, et 25. märtsi 2017. aasta Rooma deklaratsioonis lubasid ELi juhid teha tööd selle nimel, et liit hoiaks alal meie kultuuripärandit ja edendaks kultuurilist mitmekesisust;
- R. arvestades, et Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee võttis 2012. aastal vastu resolutsiooni 1896 Venemaa Föderatsiooni kohustuste täitmise kohta, milles nõuti, et Venemaa Föderatsioon jätkaks asjaomaste riikidega otseläbirääkimisi, et

kultuuriväärtuste ja muu vara tagastamisega seotud küsimused kiiresti lahendada;

- S. arvestades, et ÜRO rahvusvahelise kultuurikoostöö põhimõtete deklaratsioonis kinnitatakse, et kultuuripärandid on osa inimkonna ühisest pärandist ja see tuleks tagastada õigusjärgsetele omanikele, kui see on ära võetud ilma nende nõusolekuta;
 - T. arvestades, et kultuuripärandi hävitamine ja rüüstamine relvastatud konfliktides kujutab endast tõsist rünnakut inimväärikuse ja inimõiguste vastu;
 - U. arvestades, et uuringus, mille Euroopa Parlamendi kultuuri- ja hariduskomisjon tellis 2022. aastal¹⁰ pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse, käsitletakse kultuuripärandit uuest vaatenurgast, nähes seda inimõigustega lahutamatuks seotud teemana; arvestades, et sellel vaatenurgal on ELi jaoks õiguslikud tagajärjed;
 - V. arvestades, et ka ÜRO Peaassamblee on tunnistanud kultuuripärandi kaitse inimõigustega seotud teemaks¹¹ ning et kultuuripärandi inimõiguste kiideti täielikult heaks ÜRO kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030;
 - W. arvestades, et Euroopa välisministrite 2022. aasta aruandes, mis käsitleb konfliktide ja kriiside puhul kultuuripärandi suhtes kohaldatava kontseptsiooni („Concept on Cultural Heritage in conflicts and crises“) rakendamise edusamme, rõhutatakse, et EL toetab kultuuripärandi kaitset konfliktides ja kriisides, sealhulgas Ukrainas toimivas sõjas, mitmesuguste vahenditega¹²;
 - X. arvestades, et petitsioonikomisjon arutas alles hiljuti petitsiooni nr 1168/2023, milles nõutakse Venemaalt Rumeenia rahvusliku vara ja ajalooarhiivide tagastamist, mis juhtis ELi tähelepanu sellele küsimusele;
1. väljendab sügavat muret olukorra pärast seoses Rumeenia rahvusliku varaga, mis koosneb hindamatutest Euroopa pärandi kultuuri, religiooni ja ajaloo seotud artefaktidest, ning mõistab sügavalt hukka asjaolu, et Venemaa on seda juba üle sajandi ebaseaduslikult enda käes hoidnud;
 2. nõuab tungivalt, et Venemaa tagastaks viivitamata ja tingimusteta Rumeenia rahvusliku vara Rumeeniale ja Rumeenia rahvale ning maksaks trahvid ja intressid, mis on kogunenud ajavahemikul, mil Rumeenia rahvas oli oma õiguspärasest omandist ilma;
 3. võtab teadmiseks Rumeenia valitsuse ja Rumeenia Riigipanga püüdlused saavutada Rumeenia rahvusliku vara tagastamine diplomaatiliste vahendite ja rahvusvahelise koostöö kaudu;
 4. tuletab meelde, et kultuuripärandid on rahva identiteedi lahutamatu osa; mõistab seetõttu hukka kultuuriväärtuste ebaseadusliku väljaviimise ja nendega kauplemise;
 5. nõuab tungivalt, et Venemaa tagastaks Poolast varastatud kunstiteosed ja aarded,

¹⁰ Uuring „Kultuuripärandi kaitsmine relvakonfliktide eest Ukrainas ja mujal“, Euroopa Parlament, sisepoliitika peadirektoraat, struktuuri- ja ühtekuuluvuspoliitika osakond, 21. märts 2023.

¹¹ ÜRO Peaassamblee 6. märtsi 1998. aasta resolutsioon 52/145 inimõiguste olukorra kohta Afganistanis.

¹² Euroopa välisministrite, „[Concept on Cultural heritage in conflicts and crises – A component for peace and security in European Union’s external action](#)“, 19. aprill 2021.

sealhulgas need, mis on varastatud Poola okupatsiooni ajal, ning need, mille kõigepealt konfiskeerisid Saksamaa relvajõud ja mille seejärel võttis seejärel üle Nõukogude Liit; kutsub rahvusvahelist üldsust üles toetama 20 tagastamisnõuet, mille Poola on esitanud Venemaale tuhandete esemete eest;

6. tuletab Venemaale meelde, et kultuuriväärtuste röövimisel ei ole õiguslikult ega eetiliselt aegumistähtaega; palub, et komisjon võtaks röövitud kunstiteoste käsitlemisel kasutusele „kord varastatud – alati varastatud“ lähenemisviisi;
7. väljendab heameelt, et mõned liikmesriigid püüavad oma välispoliitika strateegia raames tagastada kultuuriväärtused ja kunstiteosed päritolukohale, et edendada üksteise kultuuripärandi vastastikust mõistmist ja toetada autonoomse kultuuripoliitika kujundamist kolmandates riikides; palub, et komisjon ja Euroopa välisteenistus toetaksid aktiivselt neid liikmesriike oma läbirääkimistes kolmandate riikidega, kasutades tervikliku lähenemisviisi, ning toetaksid aktiivselt kõigi liikmesriikide püüdlusi kultuuri- ja ajaloopärandit kaitsta ja restaureerida, järgides deklaratsiooni MONDIACULT 2022;
8. kutsub komisjoni, nõukogu, Euroopa välisteenistust ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles pakkuma Rumeenia ametiasutustele ennetavat abi ja toetust nende püüdlustes tagada rahvusliku vara tagastamine; märgib, et need püüdlused peaksid hõlmama ka meetmeid, et määrata Venemaale karistusi ja nõuda sisse kogunenud intressid, et Rumeenia rahvale õigus jalule seada;
9. kutsub komisjoni ja nõukogu üles kaasama kultuuriaspektid ja rahvuspärandi tagastamise ELi välistegevusse, eelkõige Venemaaga seotud tegevusse;
10. nõuab, et EL hoiaks suhteid teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega ning pööraks erilist tähelepanu koostööle ÜRO ja selle spetsialiseeritud organisatsioonidega, eelkõige UNESCOga, et toetada liikmesriikide jõupingutusi röövitud kunsti ja rahvusliku vara asukoht kindlaks teha ja need tagasi saada;
11. kutsub UNESCOt ja teisi asjaomaseid organisatsioone üles aitama kaasa Esimese ja Teise maailmasõja ajal röövitud ja tagastamata kultuuriväärtuste tagastamisele;
12. palub komisjonil esitada strateegia Rumeenia arhiivide ja rahvusliku vara tagastamiseks, mis on endiselt ebaseaduslikult Venemaa valduses;
13. nõuab, et ELi institutsioonid võtaksid meetmeid, et kultuuripärandit kaitsta ja säilitada ning võidelda kultuuripärandiga ebaseadusliku kauplemise ja selle hävitamise vastu;
14. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ja Euroopa välisteenistusele.